

DIDACTIC COMMUNICATION IN THE LESSON OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORT

COMUNICAREA DIDACTICĂ ÎN LECȚIA DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT

Julien Narcis HERLO,
dr., lect. univ. Universitatea "Aurel Vlaicu" din Arad

CZU: 316.773:796

Summary: In physical education, a specific aspect of didactic communication, in which paraverbal implications are decisive is command. In motor activities, nonverbal communication intervenes in both intra-individual communication and interpersonal communication.

Rezumat: În cadrul educației fizice, un aspect specific al comunicării didactice, în care implicațiile para verbale sunt determinante este *comanda*. În activitățile motrice comunicarea nonverbală intervine atât în comunicarea intraindividuală cât și în comunicarea interpersonală.

Key words: didactic communication, communication in the physical education and sports lesson, paraverbal communication, nonverbal communication, communication code

Cuvinte-cheie: comunicare didactică, comunicarea în lecția de educație fizică și sport, comunicarea para verbală, comunicarea nonverbală, cod de comunicare.

Comunicarea didactică apare ca o formă particulară, necesară transmiterii conținuturilor specifice diferitelor materii de învățământ. Această formă de comunicare este o relație între doi interlocutori, cu roluri bine determinate și statute inegale, cadrul didactic și elevul, al cărui scop este predarea și asimilarea de cunoștințe.

Instrumental principal al comunicării didactice este cuvântul, în forma sa orală sau scrisă. Acesta împreună cu aspectele sale fonetice, lexicale, morfologice și sintactice delimitează comunicarea verbală. În lecțiile de educație fizică comunicarea orală este predominantă, dar ea nu poate exista neînsoțită de aspectele sale para verbale și nonverbale.

Comunicarea para verbală se referă la caracteristicile vocii, particularitățile de pronunție, accentul, intensitatea rostirii, ritmul și debitul vorbirii, intonația, pauza, etc. Toate aceste informații sunt transmise odată cu vorbirea, iar receptarea lor se face prin canalul auditiv. Același enunț, în funcție de nuanțele paraverbale, poate avea înțelesuri diferite. Astfel spus, această supracodificare a vorbirii poate adăuga informații noi mesajului verbal sau îl poate schimba cu totul.

Profesorul de educație fizică și sport are nevoie de o voce care să facă față în situații și medii diferite și de multe ori solicitante. Variațiile din vocea profesorului sau a antrenorului au efecte diferite asupra elevilor și a sportivilor. Când încurajăm pe cineva vom vorbi cu voce tare și mai alert; în schimb pentru a liniști o persoană vom adopta o voce joasă și un ritm mai lent. Ritmul rapid al vorbirii induce energie și entuziasm, determinând elevii să adopte și ei un ritm rapid de execuție. Un ritm mai lent induce siguranță și grijă și poate fi util pentru a conduce exercițiile de respirație și de stretching în partea de revenire a organismului după efort, din cadrul lecției de educație fizică.

Activitățile fizice au loc într-o mare diversitate ambientală și în condiții de mediu diferite. Vocea cadrului didactic (a antrenorului, instructorului, etc) trebuie să facă față în sala de sport, pe stadion, în bazinul de înot ori pe pârtia de ski. În spațiile deschise este nevoie de o voce puternică pentru a ne putea face auziți și înțeleși. În interior e bine să ne adaptăm vocea la dimensiunea spațiului, a colectivului, la sarcinile pe care acesta le are și la rezonanța sunetului în sala respectivă. [2, p.62-64]

În timpul activităților fizice, mai ales când acestea presupun cooperare, participării, indiferent de vârstă, comunică independent și uneori în paralel cu discursul profesorului. Fie că e vorba de încurajări, indicații tactice sau comentarii între coechipieri, ele abat atenția interlocutorilor

de la informațiile pe care profesorul dorește să le ofere. Pauza în vorbire poate fi considerată ca o formă blândă de disciplinare a clasei. Un moment de liniște însoțit de o privire semnificativă a profesorului poate crea efectul dorit pentru a continua lecția în bune condiții de comunicare.

Volumul cu care vorbește un profesor de educație fizică este important în condițiile desfășurării activităților în aer liber. Pentru o comunicare eficientă, elevii ar trebui să fie poziționați înaintea profesorului, în proximitatea acestuia. În opinia lui Strandwick, R., și Zwozdiak-Myers este mult mai dificil să se înțeleagă mesajul transmis de către o persoană, dacă aceasta se află cu spatele spre colectivul de elevi/interlocutori; înțelegerea mesajului scade cu circa 75% [3].

Sublinierea informațiilor importante prin modularea vocii are rolul de a trage atenția elevilor. Oamenii decodifică mai ușor și mai repede modul în care o informație este comunicată decât informația în sine. O informație poate fi subliniată cu ușurință prin rostirea răspicată a cuvintelor cheie.

Înțelegerea mesajului este condiționată, printre altele și de claritatea enunțului și a rostirii. Printr-o rostire clară emițătorul se asigură că mesajul a fost înțeles integral și că acesta nu ajunge la receptori trunchiat, confuz sau neinteligibil. Pentru a avea succes în profesia de dascăl, este imperativă dezvoltarea capacităților oratorice, a dicției și capacității de a folosi nuanțat calitățile vocii. [1, p. 23]

În cadrul educației fizice, un aspect specific al comunicării didactice, în care implicațiile paraverbale sunt determinante este *comanda*. Comanda este asociată unui stil de conducere ferm și provine din tradiția militară. Principalul scop al conducerii prin comenzi este acela de a disciplina colectivul. Esența constă în ordonare și subordonare, precum și într-o formă de conducere riguroasă într-un spațiu redus și clar definit de acțiune. Pe măsură ce vârsta și nivelul intelectual și fizic al subiecților crește, este recomandabil ca profesorul să parcurgă distanța de la informare la comunicare, de la conducere individuală la cooperare, de la control la independență și de la manipulare la parteneriat. Toate acestea sunt favorizate în instituțiile de învățământ superior, unde cadrul didactic universitar lucrează cu adulți tineri, care și-au demonstrat nivelul intelectual și dorința de a-și continua educația.

Comunicarea nonverbală se realizează prin decodificarea informațiilor legate de postură, ținută, mișcare, gestică, mimică, parte din ele învățate, parte din ele înnăscute. Comunicarea nonverbală este foarte importantă în stabilirea relației dintre interlocutori, prezența gestului și a mimicii facilitând înțelegerea și exprimarea verbală. Împreună cu aspectele paraverbale se constituie în modul predilect de comunicare afectiv-atiudinală, emoțiile și atitudinile fiind transmise pe aceste două canale într-o proporție ridicată (65% - 93%), față de doar 7% - 35% prin cuvinte. Nu numai transmiterea, dar și decodificarea acestor semnale se face mai ușor, viteza de înțelegere a semnificației lor la receptor este de 4,5 ori mai mare decât în cazul mesajelor verbale. [2, p. 66]

În activitățile motrice comunicarea nonverbală poate interveni în:

comunicare intraindividuală: când informația circulă între diferite părți ale corpului;

comunicarea interpersonală: când informația este transmisă de o persoană (emițătorul) unei alte persoane (receptorul) pentru care mesajul are semnificație.

Comunicarea intraindividuală este motivată de nevoia permanentă de adaptare a individului la un mediu în schimbare. Informația percepută la nivelul analizatorilor este condusă pe căi aferente (senzoriale) la creier. Acesta integrează informațiile senzoriale externe cu cele interne, alege pe baza experiențelor anterioare un plan de acțiune, care pare a fi cel mai adecvat și transmite mesajul

mușchilor pe căile neuronale eferente (motoare). La acest nivel va apărea mișcarea, care este totdeauna integrată într-o acțiune și orientată către un scop.

Comunicarea interpersonală, în care profesorul și elevul/studentul interacționează, influențându-se reciproc, este caracteristică procesului didactic.

În activitatea de educație fizică și sport principalul mijloc de atingere a obiectivelor este exercițiul fizic. Actele și acțiunile motrice pe care studenții trebuie să și le însușească se exersează pe baza unor reprezentări. În funcție de gradul de instruire, studenții au aceste reprezentări sau trebuie să și le formeze plecând de la o demonstrație practică. Această demonstrație va fi urmată de execuțiile elevilor/studenților, care se vor constitui astfel în principala sursă de informații nonverbale din lecțiile de educație fizică. Profesorul va corecta mișcările neconforme modelului, de preferat prin atingerea și dirijarea subiectului. Contactul nemijlocit va folosi canalul tactil pentru a aduce un plus de informație și a înlesni învățarea. Acest mod de interacțiune este specific educației fizice și este acceptabil în contextul dat. Este important de precizat faptul că acest aspect este strâns legat de cultură. În cultura asiatică spre exemplu, contactul tactil este interzis. [1, p. 37]. Chiar și în cultura europeană, într-un alt context, acest contact direct ar reprezenta o violare a spațiului intim sau o atingere a statutului persoanei.

Prin demonstrarea actelor și acțiunilor motrice se va urmări transmiterea de informații corecte despre acuratețea, coordonarea, viteza, tempoul și fluența mișcării. O demonstrație corectă crează premisele formării unei reprezentări corecte și ale unei învățări eficiente. În acest stadiu al învățării o imagine corectă valorează cât o mie de cuvinte.

În momentele de joc din lecțiile de educație fizică și în competițiile sportive oficiale, limbajul specific este un *cod* de gesturi și semnale vizuale și auditive, marcaje și culori cu rol de comunicare, reglare și sincronizare a acțiunilor motrice. În aceste situații comunicarea nonverbală există de sine stătătoare ca și în pantomime. [1, p. 42]

Acest *cod de comunicare* are avantajul că, odată cunoscut, poate fi transmis la distanță mai mare și în timp mai scurt decât vorbirea; având caracter universal, poate fi înțeles indiferent de limba pe care o vorbesc competitorii, arbitrii sau spectatorii. Viteza de transmitere a informației prin intermediul codului de comunicare este de 4,5 ori mai mare decât comunicarea verbală, asigurându-se fluența jocului, iar întreruperile determinate de încălcarea regulamentului fiind reduse la minim. [2, p. 69]

Referințe bibliografice:

1. Herlo J.N. Comunicare în Știința Sportului și a Educației Fizice. Suport de curs pentru uz intern – nivel licență, 2021
2. Pop C. L. Comunicarea în educație fizică și sport, București, Editura Pro Universitaria, 2014
3. Strandwick, R., Zwozdiak-Myers, P. Communicating in PE, in Learning to Teach Physical Education in the Secondary School, Ed. RoutledgeFalmer, 2004.